

ВИКОРИСТАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ ФІНАНСОВОГО РИНКУ ДЛЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

П. К. БЕЧКО, кандидат економічних наук, професор

С. М. КОЛОТУХА, кандидат економічних наук, доцент

С. А. ПТАШНИК, кандидат економічних наук, доцент

О. А. ГАВРИЛЕНКО, здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти (доктор філософії)

Уманський національний університет

Досліджено використання потенціалу фінансового ринку як джерела залучення необхідних ресурсів для забезпечення інноваційного розвитку національної економіки. Результати досліджень свідчать, що використання фінансового ринку для залучення інвестицій у реальний сектор економіки великою мірою залежить від реальної практики банківського кредитування, доступу господарюючих суб'єктів до кредитних ресурсів, функціонування суб'єктів малого та середнього бізнесу в інноваційній підприємницькій діяльності, як слугують перспективою фінансування інфраструктурних проектів та динамічному розвитку національної економіки.

Ключові слова: *інноваційний економічний розвиток, інституційні інвестори, інфраструктурні облігації, інноваційна діяльність, державно-приватне партнерство.*

Постановка проблеми. Однією із актуальних проблем за сучасних умов є використання потенціалу фінансового ринку для інноваційного розвитку національної економіки. Стабільність інноваційного економічного потенціалу фінансового ринку залежить від діяльності інвесторів учасників фінансових ринків, зокрема інституційних інвесторів, здатних суттєво впливати на зростання інформаційної складової та активне використання інформаційних технологій. За останні роки у фінансовому секторі має місце прискорене зростання інформаційної складової, активне використання інформаційних технологій, які тісно взаємопов'язані з реальним фінансовим сектором національної економіки.

Стійкі темпи використання потенціалу фінансового ринку для інноваційного розвитку національної економіки залежать від доступу до фінансових ресурсів суб'єктів господарювання, особливо середнього і малого бізнесу. Розвиток фінансового ринку, особливо ринку корпоративних облігацій суттєво впливає на рівень інформаційної відкритості та прозорості здатного стимулювати його учасників.

Метою статті є дослідження сучасних викликів, що впливають на використання потенціалу фінансового ринку для інноваційного розвитку національної економіки і на цій основі, визначено основні напрями його подальшого розвитку в умовах економічної нестабільності та глобальних змін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Використання потенціалу фінансового ринку для інноваційного розвитку національної економіки є важливою проблемою і демонструє значну увагу як науковців так і фахівців. Варто виокремити праці українських фінансистів та експертів, зокрема, щодо використання потенціалу фінансового ринку для інноваційного розвитку національної економіки [1–4]. Останні дослідження також приділяють увагу викликам, які постали щодо використання потенціалу фінансового ринку для інноваційного розвитку національної економіки внаслідок воєнних дій. Фахівці відзначають, що такі обставини суттєво збільшили рівень ризиків для компаній та посилили потребу в удосконаленні управлінських та фінансових інструментів щодо потенціалу фінансового ринку для інноваційного розвитку національної економіки [5–6]. Загалом, науковці погоджуються, що використання потенціалу фінансового ринку для інноваційного розвитку національної економіки має суттєвий потенціал, в той же час, для його реалізації варто адаптуватися до сучасних викликів, підвищувати довіру інвесторів, створюючи інвестиційно привабливий клімат. Ці висновки підкріплюють важливість подальших досліджень щодо пошуку оптимальних шляхів стабілізації та модернізації використання потенціалу фінансового ринку для інноваційного розвитку національної економіки що сприятиме економічній стабільності.

Методика досліджень. У науковій статті мета досягається завдяки застосуванню загальнонаукових методів пізнання та аналізу економічних явищ. Теоретичною та методологічною основою дослідження слугують праці як українських науковців і практиків, так і зарубіжних фахівців, які досліджують проблеми використання потенціалу фінансового ринку для інноваційного розвитку національної економіки. У дослідженні застосовані такі методи, як абстрактно-логічний, метод порівняння, монографічний, а також метод наукового узагальнення.

Результати досліджень. Для досягнення стабільного інноваційного економічного розвитку необхідно активніше залучати інвесторів учасників фінансових ринків, зокрема інституційних інвесторів. За оцінками ООН інвестиційні інвестори зосередили у своїх активах від 75 до 85 трлн доларів США [1]. При цьому їхня участь у фінансуванні реального сектору економіки відносно незначна. Зокрема, прямі інвестиції в інфраструктурні об'єкти становлять менше 1 % від загальної вартості активів пенсійних фондів, причому в країнах з фінансовими ринками, що формуються, цей показник ще нижче [2]. Така структура активів інституційних інвесторів свідчить про їхню загальну орієнтацію на короткострокові інвестиції. Так, у США середній термін володіння акціям знизився з 8 років у 1960-ті роки. до 6 місяців у 2010-ті роки [2].

Окремі дослідники відзначають про суттєві зміни, що відбуваються за останні роки, у фінансовому секторі, що проявляються в прискореному зростанні інформаційної складової, активному використанні інформаційних технологій, більш тісних взаємовідносинах реального та фінансового секторів економіки [3–6]. У низці досліджень справедливо вказується, що активне використання інформаційних технологій призвело до глобальних технологічних інноваційних змін на світових фінансових ринках, які пов'язані з використанням сучасних

торгових систем, що сприяють зниженню трансакційних витрат, зростанню обсягів та швидкості торгівлі.

Для залучення інвесторів в реальний сектор економіки мають бути створені відповідні законодавчі умови, здатні стимулювати інвестиційну активність. Відповідно до досліджень Світового банку за 2011–2012 рр. 108 країн внесли понад двісті змін до своїх законодавчих актів з метою спрощення ведення бізнесу та створення більш комфортних умов для підприємницької діяльності. Насамперед, ці зміни мають забезпечити захист майнових прав, доступність до кредитних ресурсів, інформаційну прозорість фінансового ринку. З огляду на це, розвиток фінансового ринку, поява нових інструментів фінансування підприємницької діяльності сприяє економічному підйому та зростанню зайнятості. Для забезпечення сталого розвитку суб'єктів господарювання фінансові ресурси, що залучаються на фінансових ринках, варто спрямовувати на реалізацію інфраструктурних та інноваційних проєктів, зокрема і в рамках державно-приватного партнерства.

Для забезпечення стійких темпів економічного зростання необхідно здійснити такі заходи:

- забезпечити доступ до відповідних фінансових ресурсів для суб'єктів господарювання малого та середнього бізнесу;
- сприяти розвитку фінансового ринку в цілому, особливо ринку корпоративних облігацій, для забезпечення довгострокових інвестицій з метою досягнення сталого розвитку;
- підвищувати рівень інформаційної відкритості та прозорості фінансового ринку;
- стимулювати учасників фінансового ринку інвестувати у виробничу інфраструктуру та інноваційні проєкти.

Формування фінансових ринків в Україні має динамічний і суперечливий характер. За короткий термін сформувався фондовий ринок, ринок банківських послуг, запрацював валютний ринок. Український уряд, вітчизняні компанії та банки вийшли на світовий ринок капіталу, з іншого боку внутрішній фінансовий ринок став відкритим для зарубіжних інвесторів. Інтеграційні процеси на фінансовому ринку відбувалися на тлі нестабільних темпів розвитку національної економіки, зростання витоку вітчизняного капіталу, посилення залежності національної фінансової системи від поведінки іноземних учасників ринку.

Проблеми розвитку фінансового ринку країни, що забезпечує умови для економічного зростання, набувають великого значення. Незважаючи на величезні зусилля у напрямі економічного зростання та стимулювання інноваційної активності, досі наша країна не може досягти рівня показників накопичення капіталу. і умов життя населення періоду 1960–1985 рр. Частка інвестицій у ВВП України у 2023 році становила 17 %. Це більше, ніж було за два довоєнні роки. Про це свідчать дані рейтингу інвесторів Forbes при пороговому значенні 25 %.

За цих умов закордонні позики і прямі іноземні інвестиції є найважливішими джерелами економічного зростання в нашій країні. За сучасних

умов в структурі виробництва має місце скорочення частки галузей, здатних забезпечувати модернізацію та оновлення основного капіталу, а також підвищення конкурентоспроможності. Як наслідок, доступ до кредитів більшості суб'єктів господарювання всіх форм і галузей національної економіки є обмеженим. Це потребує забезпечення узгодженої взаємодії всієї фінансової системи країни та вітчизняних виробників. За останні роки розгорнулася широка дискусія з питань концентрації фінансового ринку та розвитку національних галузей, формування конкурентоспроможного ринкового господарства країни, яке не поступається за параметрами якості та ціновими характеристиками світового ринку.

Аналіз стану та тенденцій розвитку ринку банківського кредитування, фондового ринку в Україні свідчить, що досі ці ринки, як основні джерела інноваційного розвитку, не відіграють суттєвої ролі у забезпеченні інвестиційних потреб багатьох вітчизняних компаній, тобто у вирішенні тих завдань, без яких неможливий прогрес у будь-якому суспільстві. Це пояснюється обмеженим доступом суб'єктів господарювання до кредитних ресурсів внаслідок високої їх вартості розмір якої перевищує норму рентабельності. З огляду на це, варто активніше стимулювати грошову пропозицію, спрямовану на економічне зростання та інноваційний розвиток виробництва.

За оцінками окремих економістів, за останні десять років грошова пропозиція НБУ була недостатньою. Зокрема, нерівномірність витрат і зміна ситуації на внутрішньому валютному ринку має місце невисокий рівень монетизації (при пороговому значенні 60 %) призводить до залежності господарюючих суб'єктів від короткотермінових інвестицій, завищеної вартості грошей, та низької капіталізації банків і інших інституцій ринку. Як наслідок, не спрацьовує трансмісійний механізм перетворення заощаджень у довгострокові інвестиції, а низьке значення показника грошового мультиплікатора, порівняно не тільки з розвиненими, але й багатьма країнами, що розвиваються, відображає невисокі емісійні можливості комерційних банків, здатних створювати додаткові фінансові ресурси для кредитування.

Зниження вартості грошей (відсоткової ставки) сьогодні стає головною проблемою вирішення завдань розвитку. Чим більше економіка насичена фінансовими ресурсами на одиницю економічного обігу, тим більше вона забезпечена кредитами, облігаціями, комерційними паперами, лізинговим фінансуванням та іншими борговими інструментами. За сучасних умов облікова ставка за кредитами з 07.03.2025 р. встановлена на рівні 13,5 %, що перевищує дохідність окремих виробництв. Така практика разом із підвищенням тарифів на енергоносії не сприяє розвитку конкурентоспроможності. За таких умов виникають проблеми соціально-економічного характеру, оскільки інфляція для незабезпечених верств населення зростає швидшими темпами. У період світової фінансової кризи, починаючи з 2008 р., можна відзначити розширення посередницької діяльності держави, що, частково зумовлене монетарною політикою НБУ і є неринковою формою розподілу фінансових ресурсів.

Питання збалансованості бюджету на основі профіциту чи дефіциту викликає дискусію у вітчизняних економістів. Прихильники бюджетного

дефіциту вважають, що таким чином можна стимулювати інвестиції, забезпечувати економічне зростання та інноваційний розвиток, вирішувати соціальні завдання. Прихильники ж профіциту вважають, що варто формувати модель економічного зростання, засновану на скороченні дефіциту бюджету та перевищенні доходів над видатками. У той же час, теорія та практика багатьох зарубіжних країн свідчать про те, що профіцит пригнічує внутрішній попит і виступає гальмом виробництва та соціально-економічного розвитку. Тому зі зростанням бюджетного профіциту доцільно збільшувати видатки бюджету на фінансування оборони, науки, освіти, медицини та інші соціальні потреби, які здатні створювати довгострокові передумови підвищення якості економічного зростання.

Політика щорічного скорочення реальних бюджетних видатків впродовж воєнного періоду свідчить, що бюджет у 2023 р. це бюджет війни. За підсумками 2023 р. близько половини державного бюджету спрямовано на фінансування оборони. Витрати на оборону перевищили 30 % ВВП. Для порівняння – “норма” НАТО в мирний час становить 2 %. Власних податкових та митних надходжень в Україні не вистачає для покриття всіх видатків бюджету. Різницю вдається покривати за рахунок іноземної фінансової допомоги та випуску військових облігацій. У 2023 р. уряд залучив 566 млрд грн через ОВДП, що удвічі більше, ніж у 2022 р. Скоротився і фіскальний розрив. У 2022 р. уряд витратив на погашення попередніх випусків ОВДП на 133 млрд грн більше, ніж вдалося залучити від випуску нового внутрішнього боргу. У 2023 р. вдалося рефінансувати погашення старого боргу та залучити ще 196 млрд гривень. Втім, якщо ж порівняти надходження від нових випусків ОВДП за рік з витратами на погашення боргу за ОВДП та видатками з бюджету на його обслуговування, то різниця все ще залишалася негативною (3 млрд гривень).

Для розширення участі банків у фінансуванні інвестиційної діяльності важливо, щоб грошово-кредитна політика НБУ була спрямована не лише на боротьбу з інфляцією. Результати проведеного дослідження свідчать, що 2023 рік для банків був значно успішнішим через монетарну політику, що передбачала високі ставки за депозитними сертифікатами. Щоб профінансувати державні оборонні видатки, був запроваджений тимчасовий підвищений податок на прибутки банків: 50 % у 2023 та 25 % у 2024–2025 рр. У ситуації, що склалася для зміцнення гривні знадобляться значні інвестиції, здатні підтримати конкурентоспроможність суб'єктів господарювання. У той же час, збереження відсоткових ставок на негативному реальному рівні, коли темпи інфляції перевищують відсоткові ставки за залученими коштами, обумовлює високі ризики у фінансовій системі, здатні депресивно впливати на національні фінансові ринки, провокуючи зниження темпів зростання банківських депозитів населення та суб'єктів господарювання, або їх номінальне скорочення.

Варто зазначити, що вплив на національну економіку забезпечує не просто банківське кредитування капітальних витрат суб'єктів господарювання, а таке кредитування, яке носить інноваційний характер, тобто. забезпечує якісні зміни у виробництві, зокрема придбання техніки, запровадження прогресивних технологій і форм управління, здатних підвищувати конкурентоспроможність

продукції. Завдяки фінансуванню основного капіталу банківський кредит стимулює безінфляційне зростання виробництва. Очевидно, що вирішення цього завдання в умовах нині діючої облікової ставки НБУ та кризові явища в економіці потребують масштабного державного фінансування.

Практика державної підтримки інноваційних проектів передбачає компенсацію з бюджету частини відсоткової ставки за кредитами. Під час війни в Україні державні програми для підтримки аграріїв відіграють вирішальну роль для забезпечення продовольчої безпеки. Так, за даними Міністерства аграрної політики та продовольства, 951 агропідприємство за різними програмами в 2023 р. залучило майже 5 млрд грн банківських кредитів на розвиток. Внаслідок цієї програми 549 господарств, які беруть участь у державній програмі «Доступні кредити 5-7-9 %», профінансовано на 2,3 млрд грн. Зокрема 491 господарство (89,4 %) зареєстроване в Державному аграрному реєстрі (ДАР) із обсягом залучених кредитів близько 2 млрд грн (87,2 %). Ці дії стимулювали збільшення кількості інвестиційних проектів в АПК та зростання сільськогосподарського виробництва. В Україні виробництво зернових культур зросло на 10 % в порівнянні з 2022 р., олійних – на 18 %. Виробництво цукрових буряків зросло на 29 % проти 2022 р.

Результати дослідження свідчать про необхідність за сучасних умов максимально диверсифікувати банківське обслуговування та доступність до кредитних ресурсів, як за ціною, так і за територіями та галузями. Аналіз рівня доступності банківських послуг лише на рівні регіонів свідчить про те, що існуюча банківська інфраструктура незбалансована і недостатньо розвинена. Попит на банківські послуги в регіонах поки що далекий від насичення. Основні проблеми регіональної банківської системи пов'язані з невисоким рівнем ліквідності, нестачею довгострокових ресурсів та високими ризиками. Певна пасивність та неготовність банківської спільноти враховувати економічні інтереси регіонів не сприяє ефективному вирішенню проблеми взаємодії банківського та реального секторів економіки. Органам управління потрібно розширити ініціюючу та консолідуючу роль при забезпеченні узгодження інтересів регіону та банківського сектору. Формування регіонального банківського кластера, здатного забезпечити фінансову збалансованість відтворювального циклу у регіоні з урахуванням трансформації заощаджень на інвестиції, може стати ефективним інструментом регіонального економічного зростання та інтеграції вітчизняних банків у світову банківську систему.

Ідея кластеризації знайшла відображення у Постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року від 03 березня 2021 р. № 179. Останнім часом в Україні відбувається усвідомлення значущості кластерного підходу у вирішенні завдань модернізації та технологічного розвитку національної економіки. Однак відсутність комплексного державного цільового виділення коштів на розвиток кластерної системи призводить до того, що кошти «розпорошуються» у різних фондах та міністерствах і не доходять до регіонів, у яких власних джерел на інновації недостатньо. Інша проблема – скорочення кількості невеликих регіональних банків. За даними НБУ, на початок 2025 р. на ринку працює 64 банки з них з

іноземним капіталом 27. Кількість банківських установ в порівнянні з 2016 р. скоротилася на 53 або 45,3 %.

Вирішенню проблеми інноваційного розвитку економіки багато в чому перешкоджає недостатня активність суб'єктів середнього та малого бізнесу. У країнах із розвиненою ринковою інфраструктурою саме ці підприємницькі структури є основними генераторами інновацій та технологічних проривів. З метою створення можливостей для компаній малого та середнього бізнесу щодо залучення фінансування варто сформувати відповідну інфраструктуру ринку, що включає спеціалізовані біржові майданчики, призначені для знову створених високотехнологічних компаній із відносно низьким рівнем капіталізації. В 2024 р. 36,5 % суб'єктів господарювання малого та середнього бізнесу не припиняли діяльність під час повномасштабного вторгнення, а 6% компаній були вимушені припинити діяльність більше року. При цьому більшість суб'єктів господарювання малого та середнього бізнесу зайнята в торгівлі та сфері послуг (60 %), оскільки це гарантує швидке отримання прибутку, у сфері ж інноваційного бізнесу частка малих фірм становить лише 2,0–2,5 %. Для порівняння, у США частка таких підприємницьких структур сягає 50 %.

Особливе місце в активізації залучення приватних інвестицій у реалізацію інвестиційних проектів інноваційної спрямованості може зайняти державно-приватне партнерство, яке розвивається не лише на державному та місцевому рівнях. Для банків та інших інвесторів партнерство з державою відкриває доступ до сегментів економіки, де частка приватного бізнесу незначна, навіть за умов недостатнього рівня економічного розвитку регіону його інфраструктури, та до фінансування проектів із недостатньо високою рентабельністю і тривалими термінами окупності. В наслідок цього забезпечується повніше використання ресурсного потенціалу фінансового ринку у сферах діяльності, які мають суспільний інтерес. Експерти McKinsey & Company прийшли до висновку, що для прискорення темпів зростання вітчизняної економіки варто протягом 2024–2030 років щорічно інвестувати щонайменше 4 % ВВП в інфраструктурні проекти.

Останнім часом дедалі активніше поряд з державою виступають фінансові інституції, зокрема і такі інституційні інвестори, як пенсійні фонди, страхові компанії, що забезпечують довгострокові вкладення. У той же час, фінансування об'єктів інфраструктури пов'язане для інституційних інвесторів із низкою специфічних ризиків порівняно з придбанням акцій та інших стандартних фінансових інструментів. Насамперед, варто відзначити ризики, оскільки інвестиції у акції є більш дохідними проти авансованих фінансових ресурсів в інфраструктурні проекти. Ризик пов'язаний із низькою ліквідністю довгострокових інфраструктурних активів порівняно з іншими фінансовими інструментами та неможливістю їх швидкого продажу без особливих втрат у формі значного дисконту за несприятливої зміни ринкової кон'юнктури.

У зв'язку з непрозорістю інформації щодо інфраструктурних проектів утруднено процес оцінки справедливої вартості інфраструктурних активів. Однією з можливих стратегій інституційних інвесторів є скорочення вкладень у високо ризиковані активи у періоди підйому фінансових ринків та інвестування у такі активи у періоди ринкових спадів.

Важливою передумовою вирішення проблеми потенціалу фінансового ринку для інноваційного розвитку вітчизняної економіки є сек'юритизація ("securitization") як об'єднання однорідних фінансових активів банку в єдиний фонд ("пул") і випуск забезпечених цим пулом цінних паперів (asset backed securities) з метою зменшення чи перерозподілу конкретних ризиків, підвищення ринкової вартості та ліквідності таких активів, а також для регулювання фінансових активів як форма трансформації неліквідних активів у ліквідні цінні папери. Спочатку сек'юритизація стосувалася тільки заставних під нерухомість, але з 1980-х років вона набула широкого поширення на світових фінансових ринках (позички під заставу транспортних засобів, лізингові контракти, комерційні заставні тощо). Впровадження процесу сек'юритизації на вітчизняному ринку гальмується відсутністю спеціалізованих інфраструктурних установ та недостатнім обсягом активів, що підлягають сек'юритизації.

Одним із перспективних інструментів фінансування інфраструктурних проектів виступає емісія інфраструктурних облігацій, які можуть випускатися у таких формах: корпоративні облігації, емітентом яких є спеціальна компанія (SPV), створена для реалізації інфраструктурного проекту; Громадські цільові облігації, призначені для реалізації певного проекту, емітентом яких виступають громадські корпорації. У світовій практиці виокремлюють такі основні ознаки інфраструктурних облігацій:

- цільовий характер використання коштів від розміщення даних облігацій;
- тривалий період обігу облігацій, як правило, відповідає терміну реалізації інфраструктурного проекту;
- випуск облігацій на основі концесійних угод;
- специфічне забезпечення у формі державних та муніципальних гарантій, банківських гарантій та поруки, застави прав за проектними угодами;
- коло інвесторів за даними облігаціями обмежене інституційними інвесторами (страхові компанії, недержавні пенсійні фонди) та банками;
- регулярність виплат доходів за облігаціями забезпечується доходом емітента, отриманим від експлуатації інфраструктурних об'єктів.

Фінансування проектів за рахунок випуску інфраструктурних облігацій має низку серйозних переваг перед такими традиційними інструментами, як банківське кредитування та державні інвестиції. Висока ліквідність облігацій дає змогу досягти оптимального співвідношення між ризиками та вартістю фінансування для інвесторів. Відбувається диверсифікація портфеля інвестора; підвищується ступінь фінансової стійкості та незалежності інвестора від зовнішніх джерел фінансування. Інфраструктурні облігації як перспективний інструмент фінансування активно використовуються в Китаї (70 % усіх проектів реалізується за допомогою даного інструменту), США, Австралії, Чилі, Індії.

В Україні можливості використання інфраструктурних облігацій обмежені у зв'язку з відносно низьким рівнем розвитку інфраструктури фінансового ринку, слабкою активністю інституційних інвесторів, відсутністю фінансових та правових інструментів підтримки випуску таких облігацій.

Висновки. В даний час з метою економічного зростання важливо забезпечувати комплексне використання традиційних та нових інструментів

фінансування, що застосовуються для реалізації, перш за все, проектів інфраструктурного та інноваційного призначення. Це може дати новий імпульс розвитку фінансового ринку та сприяти залученню суб'єктів малого та середнього бізнесу, населення у здійснення інвестицій та фінансування інноваційної діяльності. Важливо створювати умови для розвитку емісійних можливостей комерційних банків з метою кредитування, розширення масштабів використання інфраструктурних облігацій.

Література:

1. Мельник О. І., Врабіє Н. В., Коваленко А. Р., Джосан В. П. Вплив фінансових інновацій на розвиток економіки. *Modern Economics*. 2020. № 19(2020). С. 120–125.
2. Кондрат О. Б. Інноваційні фінансові інструменти в системі розвитку підприємств. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2024. Том 9. № 1. С. 339–344.
3. Кривенко Ю. В., Бізянов В. В., Секретар О. О. Інноваційні інструменти фінансового ринку в системі міжнародних розрахунків. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 63. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-21>
4. Адамів М. Є., Ганас В. С. Управління фінансовими ресурсами підприємства: процесно-структурований підхід. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2024. № 16. <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2024-16-04-14>
5. Кузнецова Н. Б. Smart міста та розвиток людського капіталу. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2023. № 10. <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-10-05-01>
6. Шапошников К. С., Пустова Т. С. Світовий досвід оцінювання ефективності регуляторної політики в національній економіці. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2023. № 9. <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-9-03-01>

References:

1. Melnyk, O. I., Vrabiiie, N. V., Kovalenko, A. R., Dzhosan, V. P. (2020). The impact of financial innovations on economic development. *Modern Economics*, no. 19, pp. 120–125. [in Ukrainian].
2. Kondrat, O. B. (2024). Innovative financial instruments in the enterprise development system. *Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology*, no. 9(1), pp. 339–344. [in Ukrainian].
3. Kryvenko, Y. V., Bizianov, V. V., Sekretar, O. O. (2024). Innovative financial market instruments in the system of international settlements. *Economy and Society*, no. 63. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-21> [in Ukrainian].
4. Adamiv, M. Ye., Hanas, V. S. (2024). Management of enterprise financial resources: A process-structured approach. *Problems of Modern Transformations. Series: Economics and Management*, no. 16. <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2024-16-04-14> [in Ukrainian].
5. Kuznetsova, N. B. (2023). Smart cities and human capital development. *Problems of Modern Transformations. Series: Economics and Management*, no. 10. <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-10-05-01> [in Ukrainian].

6. Shaposhnykov, K. S., Pustova, T. S. (2023). Global experience in assessing the effectiveness of regulatory policy in the national economy. *Problems of Modern Transformations. Series: Economics and Management*, no. 9. <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-9-03-01> [in Ukrainian].

Annotation

Bechko P., Kolotukha S., Ptashnyk S., Gavrylenko O.

Utilization of the financial market potential for innovative development of the national economy

The relevance of the study lies in the growing importance of using financial market tools to overcome economic instability and global uncertainty. A stable innovative economy increasingly depends on institutional investors, transparency in financial systems, and integration of digital technologies. Over the past years, the financial sector has undergone significant transformation, particularly in the application of IT systems, which strengthened its interaction with the real economy.

Research results indicate that despite the substantial volume of global institutional investor assets – estimated by the UN between \$75 to \$85 trillion – only a minimal share is directed toward infrastructure or long-term innovation projects. The underutilization of these resources is attributed to short investment horizons and risk aversion, particularly in developing economies. The Ukrainian financial system remains constrained by high interest rates, limited access to capital for SMEs, and underdeveloped investment infrastructure. For example, only 2–2.5% of small businesses are involved in innovation activities, compared to 50% in the U.S.

The findings emphasize that accelerating innovation-oriented investment requires systemic reforms: legal guarantees for investor protection, expansion of the corporate bond market, stimulation of long-term investment tools such as infrastructure bonds, and the promotion of public-private partnerships (PPP). The use of securitization – transforming illiquid financial assets into marketable securities – is identified as a promising mechanism for risk redistribution and liquidity improvement, although implementation in Ukraine is hindered by institutional and regulatory barriers. The study highlights the strategic value of infrastructure bonds, which are widely used in countries like China, the U.S., Australia, and India. These bonds support the financing of long-term projects while ensuring income for institutional investors. In Ukraine, broader adoption is constrained by low financial market maturity, insufficient legal frameworks, and weak investor participation.

Conclusions underline the necessity of integrating traditional and innovative financial instruments to support infrastructure and technological modernization. Strengthening the role of commercial banks in capital formation, enhancing the accessibility of financial services for SMEs, and advancing regional financial clusters are essential for sustainable economic development. The development of an efficient national financial system, aligned with international practices and driven by innovation, will improve the competitiveness and resilience of Ukraine's economy in the face of global challenges.

Key words: innovative economic development, institutional investors, infrastructure bonds, innovation, public-private partnership.